

Nibud-position paper werkzame mensen die moeite hebben met rondkomen 2023

Januari 2023

Inleiding

De commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid van de Tweede Kamer heeft het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) gevraagd op woensdag 25 januari 2023 deel te nemen aan het rondetafelgesprek 'werkzame mensen die niet rond kunnen komen'. Ter voorbereiding op dit gesprek heeft het Nibud deze position paper opgesteld.

Nibud

Het Nibud is een onafhankelijk kennis- en adviescentrum op het gebied van huishoudfinanciën met als doel het voorkomen van geldproblemen. Daartoe houdt het Nibud continu in de gaten hoe mensen met geld omgaan en ontwikkelt en verzamelt het instituut inkomsten- en uitgavencijfers met als doel te laten zien welke bestedingsruimtes mensen hebben en het verbeteren en voorkomen van financieel kwetsbare situaties.

Laat uitgavencijfers een grotere rol spelen bij beleid

De stijging van de energieprijzen - en de daaruit voortvloeiende inflatie - is een probleem dat de hele samenleving raakt. Uitgaven kunnen niet oneindig doorstijgen en daarom is het heel belangrijk om te kijken naar wat mensen kunnen betalen. Als Nibud pleiten we er daarom voor om uitgavencijfers een grotere rol te laten spelen bij het maken van beleid. Alleen kijken naar het inkomen is anno 2023 niet meer voldoende om te kunnen bepalen of mensen in aanmerking komen voor bepaalde inkomensondersteunende maatregelen. Als we iets van de energiecrisis hebben geleerd is het bijvoorbeeld dat mensen in een energie-onzuinige woning en grote gezinnen noodgedwongen hogere energieuitgaven hebben dan anderen. Daardoor kunnen zij meer moeite hebben met rondkomen dan anderen met hetzelfde inkomen.

Ook hogere inkomens komen moeilijk rond

Uit het recent uitgebrachte Nibud-rapport Rondkomen en Betalingsproblemen 2022 blijkt dat 37 procent van de Nederlanders moeite heeft met rondkomen. Onder hen zijn opvallend veel jongeren tot 35 jaar. Nooit eerder zag het Nibud deze leeftijdsgroep er zo uitsteken vergeleken met de andere leeftijdsgroepen. De jongvolwassenen geven vooral aan moeite te hebben met de hoge vaste lasten. De inflatie en gestegen energieprijzen lijken de hen hard te treffen. Ten opzichte van 2018 geven meer dan twee keer zoveel jongvolwassenen aan dat ze moeilijk kunnen rondkomen (het percentage is gestegen van 11 naar 26 procent). Dagelijks stress hebben over geld heeft invloed op je maatschappelijk functioneren. Ook bij de hogere-inkomensgroepen* die moeite hebben met rondkomen, ziet het Nibud een groei. Een kwart (24 procent) van de mensen met een hoog inkomen heeft daar moeite mee. Voor iedereen zijn de gestegen uitgaven en de hoge vaste lasten de belangrijkste oorzaken voor de problemen. Als meer dan de helft van het inkomen op gaat aan de vaste lasten en daarbovenop komen ook nog de stijgende kosten van de boodschappen, komen mensen klem te zitten, ook al hebben ze een goed inkomen.

10 procent van de huishoudens vraagt voorschot op salaris

Uit onderzoek van het Nibud blijkt dat een derde van de huishoudens betalingsherinneringen ontvangt, 21 procent heeft een betalingsregeling getroffen en 10 procent van de huishoudens heeft het afgelopen jaar een voorschot op het salaris gevraagd. Dit was in 2018 nog 4 procent. In totaal heeft 42 procent van de huishoudens in de afgelopen 12 maanden naar eigen zeggen te maken gehad met 1 of meer betalingsproblemen. Gemiddeld gaat het om meer dan 3 problemen. Zoals een weigering van een automatische incasso, niet meer kunnen pinnen of het krijgen van een betalingsherinnering. Het Nibud ziet dat we in een uitgavencrisis zitten en dat mensen hun best doen om alle rekeningen te betalen. Een groeiend aantal huishoudens probeert achterstanden op te lossen door spaargeld te gebruiken, geld te lenen bij familie en vrienden of een betalingsregeling te treffen.

Top 3 acties bij betalingsachterstanden:

- 1) spaargeld gebruiken (30% in 2023, 21% in 2018)
- 2) geld lenen bij familie en vrienden (20% in 2023, 12% in 2018)
- 3) betalingsregeling treffen (20% in 2023, 4% in 2018)

Onzeker inkomen en structureel hoge uitgaven

Om goed rond te kunnen komen, zullen de meeste mensen bewust met hun geld moeten omgaan. Dit betekent: weten wat er aan geld binnenkomt en wat eruit gaat, begroten, de uitgaven in de gaten houden en spaargeld hebben. Helaas is het in Nederland zo dat hoe lager je inkomen uit werk is, hoe onzekerder het is wat je daadwerkelijk te besteden hebt, omdat je verschillende aanvullende toeslagen nodig hebt om je inkomen te verhogen. Het grote nadeel van de toeslagen is echter dat werknemers vooraf een inschatting moeten maken van hun jaarloon en zelf wijzigingen daarover moeten doorgeven. Veel mensen vinden dit lastig en vergeten het, met alle financiële gevolgen van dien.

Naast het onzekere inkomen speelt op dit moment ook dat veel mensen niet weten wat zij precies zullen moeten gaan betalen voor hun energieverbruik. Zeker mensen die weten dat zij meer verbruiken dan het energieplafond zitten in onzekerheid over het uiteindelijke bedrag. Weten waar je financieel aan toe bent is nodig om te kunnen begroten en uit te kunnen rekenen hoeveel budget er is voor andere uitgavenposten. Hogere inkomens hebben meer zekerheid over inkomsten, hebben meer ruimte in hun begroting om te kunnen schuiven met uitgavenposten en hebben vaker een buffer om op terug te vallen.

Geef mensen zekerheid over hun inkomsten en uitgaven

Het Nibud pleit voor meer rust en zekerheid in de portemonnee. Aan de inkomstenkant moeten mensen meer zekerheid krijgen door bijvoorbeeld niet meer met voorschotten te werken. En aan de uitgavenkant moeten belangrijke basis- en nutsvoorzieningen voor iedereen bereikbaar en betaalbaar blijven, nu en in de toekomst.

* In dit stuk horen huishoudens bij de hogere inkomensgroepen als zij een netto-inkomen per maand hebben dat hoger is dan € 2.250 bij een eenpersoonshuishouden en hoger dan € 4.000 bij een twee- of meerpersoonshuishouden.